

Бельмега М.Г.

*вчитель образотворчого мистецтва,
Іспаська ЗОШ І–ІІІ ст. імені М. Марфієвича*

ТЕМІСТОКЛЬ ВІРСТА – МИТЕЦЬ, ЩО РОДОМ З БУКОВИНИ

Мальовнича буковинська земля стала колыскою, що народила та виростила видатних діячів мистецтв та культури, пісенності та майстерності. В нашому багатому краї є все, що може сприяти у становленні гармонійно та духовно розвинутих людей, наших видатних краян.

Імена наших земляків відомі далеко за межами Буковини. Одним із яскравих представників є відомий французький художник Темістокль Вірста.

Парижанин з Буковини – улюбленець долі і її вигнанець – він дуже часто жар-птицею свого серця линутиме у Карпати. І хоч залізна завіса тієї доби не даватиме йому можливості мати інформацію про Україну, тим більш про рідну місцину, він все-таки буде спілкуватися з родинним пристанком через власну яву, пам'ять, передаватиме свій біль, своє стремління до Вижниці тільки йому знайомою мовою фарб. Це буде

потім, коли абстракціонізм заповнить увесь світ реалізації побаченого. Але свої перші уроки він візьме як прихильник і як чудовий художник фігуративного мистецтва. І ще тривалий час саме воно даватиме йому такий необхідний прожиток на дорозі поневірян [3, с. 27].

Темістокль Вірста народився 15 жовтня 1923 р. у мальовничому гірському селі Іспас, що у Вишницькому районі Чернівецької області в сім'ї вчителів. Його батько викладав у Вишниці грецьку мову, і тому дав такі імена своїм синам – Темістокль і Аристид.

Майбутній художник жив на Буковині до 17 років. Свої перші уроки живопису він отримав у місцевих майстрів. Після закінчення Чернівецької гімназії тікає від сталінського терору й опиняється в Румунії. Потім парубок вирішив продовжити навчання в Італії з цією метою він вирушив туди через Югославію, де був заарештований як шпигун і засуджений до довічного ув'язнення. Якимось чином він зумів втекти і попрямував до Італії [2, с. 112].

Бажання стати художником привело 26-річного Темістокля Вірсту до столиці Франції, де він студіює в Паризькій, а згодом – у Венеціанській академіях мистецтв. Спочатку працював вуличним художником і створював декорації для фільмів. У 50-ті роки в Парижі зібралося чимало талановитих людей, завдяки дружбі з скульптором Олександром Архипенком, захопився скульптурою. Товаришував з Пікасо та Матісом. Працював архітектором, вивчав скульптуру під керівництвом К. де Ляпер'єр (в Академії Левів). Працював у вищій школі мистецтв і техніки. У митцеві поєдналися живописець і скульптор. Темістокль став ліричним експресіоністом, підкреслюючи кольори, а не форму чи композицію. Паралельно з картинами він створював рельєфи із металу, що нагадували про космічний світ [1, с. 12].

За роки невтомної праці Вірста виробив свій власний оригінальний стиль, який сам назвав «символічною алегорією».

Кожна картина художника є щонайглибшою мандрівкою його особистості, течією, ніколи незною наперед і завжди іншою. За таких умов він не в змозі дати назву картині, доки вона незакінчена. Адже суть твору не виявлена остаточно, доки не покладено останній мазок, хоча митець має рідкісний дар, беручись за картину передбачає її фінальний акорд. Стиль Темістокля Вірсти – неперервність праці, випадок чи непередбачливість, які оживають у розмаїтті можливостей виконання. Вірста завжди діє поетапно, на самоті, не піддаючись моді, не корячись нічому, окрім особистісних почувань. Картини Темістокля Вірсти

глибоко ним прожиті і його мистецький доробок – це є історія його життя і творчості [3, с. 35].

Городской пейзаж. 1958 г. Холст, масло. 80x65 см.
Приватная коллекция Жана-Франсуа Друара.
Париж (Франция)

Композиция. 1963 г. Холст, масло. 100x69 см.
Приватная коллекция проф. Штурмюк. Енабург
(США)

Композиция. 1960 г. Холст, масло. 80x65 см.
Приватная коллекция М. Сито. Токио (Япония)

У 1960-ті він стає відомим у світі художником як автор абстрактно-експресивних композицій, що відзначаються яскравим колоритом, декоративністю та гармонійним поєднанням насичених кольорів. Темістокль Вірста – один із зачинателів нового напрямку в історії модернізму другої половини ХХ століття в мистецтві.

Цього француза українського походження добре знають у мистецьких колах художніх галерей та салонів Західної Європи, США, Канади, Японії. Його персональні художні виставки систематично відбуваються в Парижі, Каннах, Копенгагені, Брюсселі, Гарварді, Ніцці, Торонто, Детройті, Едмонтоні, Монреалі, Мілані, Осаці, Стокгольмі, Нью-Йорку, Лондоні, Філадельфії, Чикаго, містах Японії. І все це завдяки безмежній любові до мистецтва і праці, від яких отримує велику насагу [3, с. 17].

Т. Вірста заснував у Парижі міжнародну асоціацію «Фенікс», яка організовує українсько-французькі виставки в паризькому Монсурі, що на вулиці Од.

На Батьківщині з його мистецтвом вперше познайомилися лише 1997 року (майже через 60 років). Тоді, на запрошення голови правління Чернівецького обласного відділення Фонду культури Валентини Діаковської, парижанин Темістокль Вірста вперше приїхав на Буковину і привіз 100 робіт, які виставили у Художньому музеї. Відтоді митець

неодноразово бував в Україні. Його вернісажі відбувалися в усіх обласних центрах, зокрема у Львові, Чернігові, Ужгороді, Одесі...

Темістокль Вірста – почесний академік Національної академії мистецтв України (2004), нагороджений золотою медаллю Леонардо да Вінчі (Італія, 1967), срібною медаллю Товариства «Мистецтво, наука, література» (Париж, 1968), орденом «За заслуги» III-го ступеня (Україна, 2001), володар премії «Прометей-Престиж» (у номінації «Митець року», Київ, 2004), орденом святого Володимира III ступеня.

На будинку в с. Іспас, де народився відомий митець, встановлена меморіальна дошка. А також створено і діє музей Темістокля Вірсти при Вижницькій дитячій художній школі завдяки ініціативі та ентузіазму директора В. І. Ворончака – заслуженого майстра народної творчості України. У центрі Вижниці назвали площу з фонтаном його іменем (2011 р.). А нещодавно на цій площі встановили символічний знак, вшанувавши пам'ять свого земляка, всесвітньовідомого художника, скульптора, архітектора Темістокля Вірсту.

З нагоди 90-літнього ювілею митця було репрезентовано вернісаж його робіт та продемонстровано кінострічку «Темістокль Вірста. Потік свідомості», присвячену життю та творчості художника. На урочистостях не зміг бути присутнім через стан здоров'я сам художник, але взяла участь його дружина Оріся. Представники влади передали художнику «Почесну відзнаку Вижниччини» та медаль «На славу Чернівців». У вересні 2014 р. кінострічку про митця зі світовим іменем Т. Вірсту презентували в Парижі та на Півдні Франції [1, с. 15].

В останні роки життя Вірсти популяризатором його творчості в Україні стала дружина Оріся Вірста.

Помер Темістокль Вірста 17 травня 2017 року в Парижі.

Увесь час митець шукав свій стиль. Алегоричний символізм, алегорична абстракція, до якої він прийшов, це стало новою течією в Паризькій мистецькій школі. Темістокль Вірста прославився своїми роботами, які нагадали світові, що людина повинна нести світло, кольори, форми.

Справжній митець почував себе людиною світу, але ніколи не відмовлявся від свого українського коріння. Він зберіг українське серце.

Список використаних джерел:

1. Буковинські художники – ювіляри року: мистецька мозаїка. А. Кохановська, Т. Вірста: бібліографічні нариси / Чернівецька обласна бібліотека для дітей; уклад. О. Сторощук. – Чернівці, 2016. – 18 с.
2. Видатні діячі культури та мистецтва Буковини (Бібліографічний довідник). Ч. 1 / за ред. М.М. Довгань. – Чернівці: Книги – ХХІ, 2010. – Вип. 1. – 312 с.
3. Художник Темістокль Вірста. Антологія творчості. Вижниця: ВПП «Черемош», 2003. – 36 с.